

Januar 2005 Jan Gejel

Kort evaluering af *Alkoholproblemer blandt borgere 2*

Denne korte evaluering af den anden afvikling af dette forløb under Socialfonden omfatter følgende afsnit:

- ⇒ forløbets rammer (JG)
 - ⇒ kursisternes kommentarer
 - ⇒ lærerens evaluering (LT)
 - ⇒ sammenfatning: sammenligning mellem forløb 1 og 2 (JG)
-

Forløbets rammer

Ud af de seks eksperimenterende e-læringsforløb under Socialfonden er to af dem *Alkoholproblemer blandt borgere*. Det første af disse kurser gennemførtes i foråret 2004 og er blevet genstand for en omfattende evaluering.

Det første forløb arbejdede med et hold kursister på ca. 20, det man kalder et fuldt hold, mens dette andet forløb arbejdede med et lille hold på kun 7 kursister, grundet vanskelige kursusbetingelser på arbejdspladserne, men også at e-forløb endnu langtfra har lagret sig som en norm blandt områdets ansatte og ledere. Den mindre holdstørrelse har dog netop kunnet frembringe en nogle klare billeder af betydningen at, hvor mange deltagere e-lærerne og mentorerne skulle arbejde med, thi i princippet var der de samme ressourcer til rådighed ved det anden forløb som ved det første.

Dette andet forløbs betingelser og rammer var derfor meget forskellige fra det førstes:

- ⇒ sosuMedia havde udviklet stadig mere materiale og kunne nu trække på erfaringerne fra første forløb
- ⇒ e-lærerne og mentorerne havde i kraft af det første forløb opnået nogle mere klare billeder af deres rolle og havde samtidig opnået nogen rutine
- ⇒ de fleste af de tekniske problemer på uddannelsesstedet var blevet løst under eller efter det første forløb
- ⇒ det mindre antal deltagere gav helt andre muligheder for at arbejde med den enkelte kursist og støtte op om dennes behov.

Det er ikke uinteressant at konkludere, at nogle e-baserede efteruddannelsesforløb, der ønsker at udvikle både nye fagligheder, nye personlige kompetencer og *digital literacy* i meget høj grad er afhængige af rigelige lærer- og mentorressourcer under forløbene. Forholdet mellem deltagerantal og ressourcer kan direkte aflæses i resultater og udbytte.

Og det er vigtigt at bemærke, at dette forhold har størst konsekvens for de såkaldt "svagere" kursister, der har behov for megen motivation og personlig støtte. Denne korte evaluering skal ses i lyset af disse rammer...

Kursisternes kommentarer

Der har været et utroligt godt kursus, med en god måde at lære nyt stof på. Det har været godt at det ikke har været på den "gamle" facon, men med oplæg til selvbestemmelse for fordybelse i det udlagte materiale. Det er et rigtigt flot og godt materiale i har fået lavet, det har været med til at gøre kurset interessant.

Et rigtigt stort plus har også været at vi kun har været 7, det har betydet at hjælpen har været nær, når vi var groet fast. Der har været en rigtig god stemning os alle i mellem.

Jeg kunne godt have brugt flere dage også sammenhængende, fordi det har været så interessant.

Glæder mig til at der kommer flere af denne slags kurser med forskelligt indhold.

Jeg synes det har været et positivt og anderledes kursus end jeg har prøvet før. Det har været rart at være på et kursus hvor jeg har haft medbestemmelse på hvordan kurset skulle forløbe. Jeg har fået rigtig meget ud af kurset og vil gerne have at I fortsætter undervisningen på denne måde. Det er nogle fantastiske piger der har stået til rådighed for os, og det har været dejligt at vi har været så privilegerede at være så få på et kursus. På trods af at jeg ikke har arbejdet med computer før, føler jeg virkelig at have fået noget ud af det.

Det har været meget tilfredsstillende og inspirerende at have deltaget på dette kursus.

E-learningformen har gjort, at ikke-fagpersoner og kursusedtagere afhængig af temperament og interesse har kunnet fordybe sig yderligere i materialet under "Sosu-Media", når man selv synes.

Timerne er fløjet af sted, fordi engagementet og miljøet på holdet har været i top. Det vil jeg overvejende tilskrive kursets form og indhold, hvor der opfordres til flervejskommunikation frem for envejskommunikation.

Det har været utrolig tilfredsstillende, at få indblik i noget af alt det materiale, der findes, og jeg går herfra med en god følelse af, at kurset ikke er afsluttet i traditionel forstand, forstået på den måde, at nu er det op til mig, at få min nye indsigt foldet ud i de relevante sammenhænge og selv søge videre efter eget ønske og behov.

Underviseren har været meget engageret og dynamisk, hvilket bestemt har været et stort plus for den samlede oplevelse.

Kursusdeltagerne er blevet bedt om, at tilkendegive om de ville være interesseret i at fortælle andre om at være kursist på holdet. Det vil jeg gerne, såfremt det kunne have interesse og give mening.

Jeg har været meget tilfreds med dette kursus og måden det var tilrettelagt på. Vi har haft stor indflydelse på hvordan det skulle forløbe.

Det har været super godt at holdet var så lille, 7 kursister, dette har givet os mulighed for et tæt samarbejde, og gode muligheder for at hjælpe hinanden, der har været tid til at alle kunne komme til ordre

De mål der var for uddannelsen har jeg nået til fulde og føler mig godt og bedre rustet til at klare de problemer jeg vil møde i mit arbejde, men også i min dagligdag.

Jeg vil gerne forsætte med at være logget på så længe som muligt.

I må gerne kontakte mig hvis I får brug for en der kan fortælle om kurset.

Det har været et rigtig godt kursus. Det er en god ide at kursuset er delt op og strækker sig over en længere periode. Det giver en mulighed for at arbejde og fordybe sig i kursuset. (hvis man har eller tager sig tid). Materialet til First Class er utrolig flot. Jeg er blevet mere fortrolig med computeren, men at man ikke behøver at have kendskab til edb på kursuset er noget vrøvl!!

Vi har været en lille gruppe, det har givet vores glade og engagerede lærer mulighed for hurtigt at give en hjælpende hånd.

Jeg er kommet i tanke om et punkt, som jeg finder vigtigt af få med i min tilbagemelding.

"Jeg synes det er vigtigt, at vi kursister fortsat kan have adgang til kursusmaterialet på nettet, når vi ikke - som på et traditionelt kursus - får udleveret kursusmateriale, som vi senere kan slå op i".

Læreren og designernes evalueringer

Der tilmeldte sig 7 deltagere.

Uddannelsesmæssig var fordelingen følgende:

1 social- og sundhedshjælper, der med et meget lille kendskab til computerbrug og som ikke havde adgang til pc`er derhjemme.

5 social- og sundhedsassistenter, alle havde adgang til pc`er derhjemme. 1 var daglig bruger.

1 deltager kom fra militæret, var ansat som uddannelseskonsulent til 31/1 2004. Havde et ønske om at få arbejde på et forsorgshjem.

Fra sidste kursus havde jeg erfaret, at deltagerne ikke gjorde ordenligt brug af e-learningmaterialet. Dette skulle ændres på dette kursus.

Jeg havde overvejelser om deltagerantallet;

- ⇒ Ville 7 deltagere være nok til at få en god dynamik på holdet??
- ⇒ Ville der blive tilstrækkelig med erfaringsudveksling?
- ⇒ Kunne der dannes grupper?? Jeg ville fra start gerne have haft 4-5 grupper. Dette ville blive uopnåeligt på grund af deltagerantallet.

Kurset var opdelt i 2 intro dage og de 5 kursusdage.

Jeg startede med at gennemgå materialet fra sidste kursus. Fandt de opgaver der stadig var brugbar og lavede nye opgaver til hele 2. dagen. Opgaverne blev konstrueret således at deltagerne ville komme gennem det meste af e-

learningsmaterialet, således at de ville være i stand til at finde emner, svar på spørgsmål og arbejde sig ud til andre links, direkte inde fra materialet.

- Den 1. dag blev deltagerne præsenteret for kursusforløbets opbygning;
- ⇒ 2 dage med intro til e-learning og materialet
 - ⇒ 2 dage med undervisning, diskussion, rollespil og brainstorm over hvilke emner **DE** kunne tænke sig at arbejde med.
 - ⇒ 2 dage til deres eget udvalgte praksisnære fordybelsesområde .
 - ⇒ 1 dag til fremlæggelse

Det var ikke gået op for deltagerne, at dette kursus var tilrettelagt anderledes end de andre kurser de havde været på. Efter at jeg havde fortalt om kursusopbygningen, blev der **dyb tavshed** blandt deltagerne. Derfor talte jeg videre omkring fordelene ved selv at kunne "sætte dagsordnen". Spurgte til, hvor mange gange de havde ønsket at have tid til at undersøge eller opsøge forskellige mennesker for at få et dybere kendskab til et givent emne. Fortalte at nu havde de muligheden for dette, at jeg selvfølgelig altid stod til deres disposition, og at jeg/vi ville være dem behjælpelige med at få udarbejdet deres materiale til fremlæggelse. Forklarede om muligheden om at de her ville "slå flere fluer med et smæk". At de ville få en øget faglig viden omkring alkohol og derudover ville få mulighed for at få et bedre kendskab til pc`eren og dens mange muligheder. Jeg / vi ville også give dem mulighed for at lære at arbejde med andre programmer end det de normalt brugte og tilbød at de også kunne arbejde med billeder.

Gruppens skepsis blev vendt til en positiv holdning overfor selv at kunne vælge, hvad der var aktuelt at beskæftige sig med.

Efter anden dagen, hvor de havde brugt 7 timer med at finde ind og ud og rundt i det store materiale, var de trætte, men glade. Deltagerne gav udtryk for at de synes at det var et spændende materiale, og at det var flot lavet og let at finde rundt i. De glædede sig til selve kursets start.

De første 2 dage gik utrolig hurtig. Deltagerne var meget aktive i alt hvad der foregik. Over middag på anden dagen blev der lavet en brainstorm, hvor deltagerne skulle komme med forslag til hvad de kunne tænke sig at arbejde videre med. Denne brainstorm udviklede sig til en diskussion omkring, kollegaers holdning til alkoholiserede klienter og denne manglende viden om emnet i mange kollektiv. Resultatet af brainstormen blev, at alle deltagerne sammen ville udarbejde et undervisningsmateriale til brug på deres arbejdspladser. De ville ud fra det foreliggende e-learningsmateriale udvikle deres eget undervisningsmateriale.

Deltagerne ville gerne have viden fra følgende:

1. Alkoholrådgiver Vivian Abrahamsen fra Viby. Emne: Alkoholrådgivningens arbejde i Århus Amt.
2. Besøg på Forsorgshjemmet Østervang. Emne: Opbygning og funktion.

Begge ønske blev opfyldt.

Jeg bad gruppen om at lave disposition til deres undervisningsmateriale:

- ⇒ Hvad ville de have med?
- ⇒ Hvordan skulle de udarbejdes?
- ⇒ I hvilken rækkefølge mente de emnerne skulle komme?
- ⇒ Hvordan ville de arbejde?

Gruppen fik emnerne fordelt mellem sig efter interesse og flere steder arbejde de 2 og 2.

De gennemlæste det der stod om emnet i e-learningsmaterialet og udvalgte derefter hvad de synes der skulle med. Derved lærte de også at udvælge og kopiere fra en given tekst, samt sætte det ind, hvor de ønskede at det skulle være. Der blev diskuteret ophavsrettigheder og hvilke krav der er til at man må bruge forskellige ting.

Deltagerne arbejdede seriøst og fik udarbejdet et materiale som er sat op efter deres valg, og meget brugbart som undervisningsmateriale på ansættelsesstederne. Da alle arbejdede sammen og havde samme mål, blev fremlæggelsesdagen sløjfet og i stedet brugt til udarbejdelse af materiale. Gruppen nåede ikke at blive helt færdig, fik udvalgt alt de materiale de ville have med, fik sat ½ delen ind i en power point præsentation og jeg lovede at sætte deres sidste udvalgte del ind på sammen måde som de var startet.

Konklusion: Et ambitiøst projekt, ½ dag mere og de ville selv have nået at få sat alt ind i power point præsentationen.

7 glade og meget tilfredse deltagere, der gav udtryk for at denne måde er mere givtigt end den normale måde at have kursus på.

Ingen af deltagerne havde før arbejdet med Power Point præsentationer, men gav udtryk for at det var en let og spændende måde at lave pæne præsentationer på.

December 04

Lis Tjørnelunde
Underviser på e-kurset

Sammenfatning: sammenligning mellem forløb 1 og 2

Der var ikke uventet stor forskel på første og andet kursusforløb. Dels var der betydelig færre kursister på det andet forløb, dels var mange af de problemer, der er med at starte e-forløb op, mere eller mindre løst.

Multimediematerialet var blevet udviklet, e-læreren var blevet noget mere rutineret og mange af de tekniske problemer var blevet løst.

Samtidig havde vi lært nogle ting omkring, hvordan vi skulle sætte online-konferencerne i *First Class* op til kursisterne – og dette kursus har givet yderligere viden derom, hvilket betyder at vi kan sætte konferencerne endnu mere praktisk og brugervenlige op i de kommende *Sorg og krise*-forløb.

De to største forskelle på de to forløb var dels antallet af kursister og e-lærerens erfaring.

I alle mulige henseender, og ikke mindst pædagogisk, er det meget frugtbart at arbejde med et halvt kursisthold. De normale hold er på 15-20 kursister og i det andet forløb var der kun halvt så mange.

Det hæver kvaliteten af alle arbejdsprocesser voldsomt – og det er ganske tankevækkende. Hverken IT eller noget andet kan kompensere for, at der er tid til personlig støtte og vejledning.

Denne sandhed gælder for både traditionelle og mere IT-baserede kurser, men det er klart at gevinsterne ved at arbejde med et halvt hold er større på vores e-kurser, fordi disse kurser netop er baseret på personlig udvikling, personligt engagement og også omhandler IT-træning.

Mens det kan lade sig gøre i et vist omfang at arbejde med store hold i klasseundervisning, så kan det under ingen omstændigheder anbefales i e-forløb, ligegyldigt hvilken vægtning der måtte være mellem fremmøde og online samarbejde.

E-forløb er således 2 gange så dyre, men afkaster i bedste fald 4 gange så mange varige effekter.

Den anden store forskel var e-lærerens rutine. Efter mange svære situationer i det første forløb, kunne det klart mærkes, at der var meget mere overblik, overskud og en langt større indsigt i samspillet mellem fremmøde og online samarbejde – og en langt større fortrolighed med IT-faciliteterne i det hele taget.

Denne udvikling fra forløb 1 til forløb 2 understreger, at det er muligt for lærere, der ikke har særlig store IT-forudsætninger, ganske hurtigt at blive i stand til at agere i de nye e-miljøer, der blander samvær og online aktiviteter.

Denne nye sikkerhed hos e-læreren smittede naturligvis af på kursisterne, der dermed fik endnu mere ud af forløbet.

E-lærerens vilkår forbedredes også af, at der gennem det første forløb var etableret et smidigt og frugtbart samarbejde mellem e-lærer og

multimediedesignerne. Et sådant samspil kommer ikke af sig selv og skal udvikles over tid og gennem praktisk samarbejde.

På det første e-kursus havde vi en del IT-problemer. Maskinerne var ikke særlig gode, der var problemer med at afvikle lyd og der blev i det hele taget brugt meget tid på at lappe på og løse tekniske problemer.

Dette forhold havde klart indvirkning på deltagernes motivation og lærelyst. Og det gjorde det ikke lettere at være ny e-lærer! Nybagte e-lærere skal være af en særlig solid støbning, hvis vedkommende, udover det nye der er ved denne kursusform, samtidig skal forholde sig til utallige tekniske problemer under hele forløbet.

Vores e-lærer er heldigvis gjort af dette solide stof...

Stort set alle disse problemer er nu løst og på det andet kursus blev der brugt væsentlig mindre tid på tekniske forhold.

Der var desuden ikke mange problemer med at få *First Class* til at virke ude i hjemmene – kun en enkelt gang var projektlederen på besøg hos en kursist, hvis maskine drillede lidt. Problemet blev løst på 10 minutter.

Disse forskelle vidner om, at det er en *mosaik* af elementer, der skal udvikles til at kunne løfte mere IT-baserede forløb: de forskellige elementer (IT-faciliteter, lærererfaring, netadgang, materialer, onlinerum, support etc.etc.) spiller sammen og indvirker på hinanden og det giver den morale, at det er vigtigt at løfte alle elementer på samme tid, således at forløbene kan fungere harmonisk.

Ting der kan forbedres...

Der er efter dette andet *Alkohol blandt borgere*-forløb stadig en del ting, der kan udvikles og bør blive bedre. Jeg peger her på de vigtigste – med det formål at bringe denne viden med over i de kommende to *Sorg og krise*-forløb. De kan derfor læses som et antal **anbefalinger**:

- ⇒ vi skal blive bedre til at kombinere arbejdet på fremmødedagene med online-samarbejdet i det mellemliggende perioder: de mange muligheder udnyttes ikke optimalt, hvilket dels skyldes deltagernes manglende kendskab til denne arbejdsform, dels skyldes at disse muligheder endnu ikke er tilstrækkeligt udviklet didaktisk og pædagogisk
- ⇒ vi skal blive bedre til at bruge de udviklede multimediematerialer og til at designe materialerne så de understøtter netop de deltageraktiviteter, der skal igangsættes, hvilket kræver et langstrakt samarbejde mellem lærere og udviklere - som dels er ganske tidskrævende, dels også kræver didaktiske tiltag omkring selve materialernes rolle og funktion
- ⇒ vi skal blive bedre til at understøtte den enkelte deltagers behov for og lyst til at udvikle deres tekniske kompetencer, idet flertallet af kursister faktisk brænder efter at kunne noget mere med programmerne, og denne kunnen smitter klart af på deres lyst og evne til at arbejde fagligt; det stiller store krav til læringsrummet at kunne servicere deltagerne individuelt på denne måde, men samfundsmæssigt set er det en særdeles god investering, thi det afkaster interesserede og udviklingsparate medarbejdere og borgere
- ⇒ vi skal blive bedre til at etablere et samspil mellem deltagernes konkrete aktuelle arbejdsoplevelser og læreprocesserne i forløbet og vi skal blive bedre til at basere forløbene på disse aktuelle erfaringer, samt at bruge online-kommunikationen til at integrere disse erfaringer i kursistmiljøet.

Der er mange andre ting, vi kan blive bedre til, men de anførte punkter lyser op som de vigtigste – og også de vanskeligste i betragtning af de ressourcemæssige rammer og betingelser.